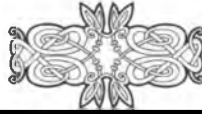

СВІТОВА ЕКОНОМІКА
ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

WORLD ECONOMY AND
INTERNATIONAL RELATIONS

УДК 339.1
JEL Classification D40

Гонак Ігор

аспірант кафедри міжнародної економіки
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна
E-mail: gogrya@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ЗОЛОТА

Анотація

Ринки золота – це спеціальні центри торгівлі золотом, де здійснюється його регулярна купівля-продаж за ринковою ціною з метою промислово-побутового споживання, приватної тезаврації, інвестицій, страхування ризику, спекуляції, придбання необхідної валюти для міжнародних розрахунків. Організаційна структура світового ринку золота представлена консорціумом з декількох банків, котрі мають права на укладення угод із золотом. Ці банки займаються посередницькими операціями між покупцями і продавцями, концентрують у себе їхні заявки, зіставляють їх і за домовленістю фіксують середній ринковий рівень ціни. Продавцями на ринку золота виступають безпосередньо золотодобувні країни, центральні банки і власники запасів золота. Одним з найважливіших напрямків використання золота в грошово-кредитній сфері є формування державних та міжнародних золотовалютних резервів (в формі злитків і монет). Механізми функціонування світового ринку золота здійснюють великий вплив на економічну та політичну складові державної економічної політики будь-якої країни, що визначає актуальність теми дослідження.

Для досягнення мети застосовано емпіричний, системний, метод теоретичного узагальнення та системно-структурний – при дослідженні й обґрунтуванні сутності, теоретичних засад структуризації і формування ринку золота.

Досліджено теоретичні аспекти функціонування світового ринку золота. Проаналізовано перспективи розвитку світового ринку золота у XXI ст. Обґрунтовано політико-економічні відносини, що виникають в умовах вивчення особливостей функціонування світового ринку золота, у контексті світових геоекономічних та геополітичних процесів.

Зважаючи на відмінності і умови функціонування глобального ринку, сучасний світовий ринок золота вимагає подальшої структуризації у напрямі розширення використання похідних інструментів і започаткування технології блокчейн.

Ключові слова: золото, ринок золота, світові запаси золота, золотовалютні резерви, золотодобування, золоті зливки, ринок дорогоцінних металів, інвестиційна привабливість золота.

Вступ.

Механізми функціонування світового ринку золота здійснюють великий вплив на економічну та політичну складові державної економічної політики будь-якої країни через формування золотовалютних резервів та постійне зростання попиту на золото на світовому ринку. На початку XXI ст. країни все частіше вдаються до використання непрямих економічних методів впливу на ринки золота. Це актуально для української держави в умовах перманентних змін цінової динаміки

на ринках золота внаслідок трансформації економічної, правової та політичної системи країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження теоретичних аспектів функціонування світового ринку золота знайшли своє місце у працях вітчизняних та зарубіжних економістів. Питання функціонування світового ринку золота досліджували такі сучасні науковці: В.Є. Новицький, Ю.Г. Козак, Н.С. Логвинова, К.І. Ржепішевський, О.О. Мамалуй, О.А. Гриценко, Л.В. Грищенко, Г.Ю. Дарнопих, Д.В. Бусарев, О.В. Кадишева, С.В. Мочерний, Ю.С. Шемчушенко та інші. Проте, на сьогодні у науці залишаються мало дослідженими питання щодо функціонування світового ринку золота у контексті різноманітних обмежень, впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на його динамічний розвиток і кон'юнктуру тощо.

Мета.

Дослідження основних аспектів функціонування міжнародного ринку золота у контексті визначення можливостей використання технологій економічного суперництва на світовому ринку золота як комбінації інформаційних, правових, політичних та економічних механізмів, покликаних забезпечити досягнення фінансово-економічних, політичних та безпекових цілей.

Методологія дослідження.

Для досягнення мети застосовано емпіричний, системний, метод теоретичного узагальнення та системно-структурний – при дослідженні й обґрунтуванні сутності, теоретичних засад структуризації і формування ринку золота.

Результати.

На початку XXI ст. світова економіка зіткнулась із надзвичайно складними для людства проблемами забезпеченості та використання золота у процесі діяльності економічних суб'єктів.

Золото – коштовний благородний метал, який має надзвичайно цінні хімічні та фізичні властивості: не темніє, як срібло, не окислюється і не ржавіє, є хорошим енерго– і теплопровідником, легко піддається обробці, міцний і однорідний, інтенсивного жовтого кольору (проте, залежно від домішок має різні відтінки). Його питома вага складає $19,3 \text{ г/см}^3$ [1, с. 618].

Проблема видобування та використання золота та її розв'язання перебуває, на нашу думку, за межами вузької економічної лопки і впливає на соціальну, правову, політичну, інформаційну, військову та інші сфери людської діяльності. Світовий ринок золота є сферою як міжнародного економічного співробітництва, так і глобального економічного суперництва: золото використовується для заощаджень в золотовалютних резервах країн (найбільшими обсягами золотих запасів володіють США, ФРН, Італія, Франція, КНР та Швейцарська Конфедерація [2] і при середньосвітовому обсязі у розмірі 15% офіційних запасів у золоті економічно розвинені країни тримають у золоті більше 40% своїх сукупних золотовалютних запасів [3], зокрема США володіє 8133 т золота, що складає 76% від загальних резервів, ФРН володіє 3378 т золота або 69,9% від резервів, Італія володіє 2451 т золота або 69,4% від резервів, Франція володіє 2435 т золота або 65,4% від загальних резервів, Голландія володіє 612 т золота або 63,3% від загальних резервів, Португалія володіє 382 т золота або 71,3% від загальних резервів, а Австрія володіє 280 т золота або 45,3% від загальних резервів [4]) та юридичних і фізичних осіб у вигляді монет (15-20% видобутку золота використовують для карбування нумізматичних, напівнумізматичних, злиткових і обігових монет) чи золотих зливках, для прикрашання споруд чи картин сусальним золотом, виробництва прикрас для людей, для створення комп'ютерів і космічної апаратури в електронній промисловості, для зубопротезування в медицині (технологічний попит складає 10% від загального попиту [5]) та на інші потреби.

Ринок золота – сукупність економічних відносин з приводу організації та купівлі-продажу золота. Такими відносинами є організаційно-економічні (пов'язані з організацією роботи центрів

купівлі-продажу золота, виконуваними ними функціями) та відносини економічної власності (привласнення), що формуються між продавцями (золотовидобувні країни, власники державних і приватних запасів золота) і покупцями (компанії, які використовують золото у промислових цілях, спекулянти, інвестори, тезавратори та ювеліри) золота [6, с. 237].

У світовій економіці існують наступні форми організації ринків золота:

– у Голландії, Японії та США застосовується система конкурентної міжбанківської торгівлі з фактичним домінуванням банків – «маркет-майкерів»;

– у ФРН, Швейцарській Конфедерації та Великій Британії діє монополізована декількома великими банками (чи їх об'єднаннями) система міжбанківської торгівлі золотом;

– у Турецькій та Французькій Республіках функціонує спеціалізований, регульований центральними банками, ринок, на якому торгівля золотом зосереджена на спеціалізованих біржах (чи спеціалізованих секціях валютних або товарних бірж);

– у ПАР та КНР діє жорстко регульований країною ринок золота, де найважливішим продавцем і покупцем металу є центральний банк країни, а інші економічні суб'єкти здійснюють свої операції купівлі-продажу через нього [7]).

Світовий ринок золота передбачає торгівлю розділу 6 групи 68 Стандартної міжнародної торговельної класифікації (СМТК) ООН [8, с. 84]. До світових ринків золота належать: Лондон (майже половина всіх операцій з торгівлі золотом – 46,3%), Нью-Йорк (42% всіх операцій з торгівлі золотом) [9], Цюрих, Дубай, Франкфурт-на-Майні, Чикаго, Гонконг та ін.

Основними гравцями на світовому ринку золота є «золоті» дилери (це приблизно двадцять спеціалізованих фірм). Проте, саме «золотими» дилерами є п'ять фірм, які утворюють Лондонський ринок на чолі з банківським домом Ротшильдів. Сюди входять також члени «великої трійки» банків Конфедерації Швейцарія з головним офісом у місті Цюрих, який як міжнародний ринок золота має вплив не менший, ніж Лондон [8, с. 88].

На ринках золота основними формами інвестування є:

– придбання золотих злиwkів (від одного грама до 12,5 кілограм);

– купівля золотих монет, які можна розглядати як форму інвестиційних золотих злитків, проте вони ще можуть мати антикварну та колекційну цінність і тому постійно зростають у ціні;

– «золоті облігації» – цінний папір, при купівлі якого інвестор отримує можливість мати і фондовий актив, і можливе джерело доходів від змін цін на золото;

– придбання акцій золотовидобувних фірм, прибутковість яких інвестор «прив'язує» до цінової динаміки на золото [7].

Особливості функціонування світового ринку золота зумовлені певними обмеженнями, які пов'язані з:

– екологічними та фізичними межами зростання видобутку золота, його промислової переробки і використання (у середньому у одній тонні речовини земної кори міститься чотири міліграми золота, що у тисячі разів менше, ніж вміст цинку чи міді, а рентабельною вважається копальня, де вміст золота становить до п'яти грам на тонну. У світі видобувається всього приблизно трьох тисяч т золота на рік, зокрема у 2016 році видобуток склав 3100 т [10]);

– фізичним вичерпуванням руд золота, технічною неможливістю безрозмірного їх залучення до процесу виробництва (за шість тисяч років видобуто двісті тисяч тонн золота, а загальний сучасний запас золота становить 171 300 т [4]);

– фізичними властивостями металу (золоті монети в обігу стираються – за останні дві з половиною тисячі років втрати золота перевищили дві тисячі тонн;

– нерівномірністю забезпечення рудою золота окремих країн і регіонів (найбільшими запасами золота володіють США, Чилі, ПАР та Австралія, а найбільшими видобувачами золота у світі у 2016 р. були Китайська Народна Республіка з об'ємом 455 т, Австралія видобула 270 т, Російська Федерація – 250 т, Сполучені Штати Америки видобули 209 т, Канада – 170 т, Перу – 150 т, Південно-Африканська Республіка – 140 т, Мексика – 125 т, Узбекистан та Індонезія – по 100

т, Гана – 90 т, Бразилія – 80 т, Папуа-Нова Гвінея видобула 65 т золота, а всі інші країни разом взяті видобули всього 900 т золота [10]) (рис. 1).

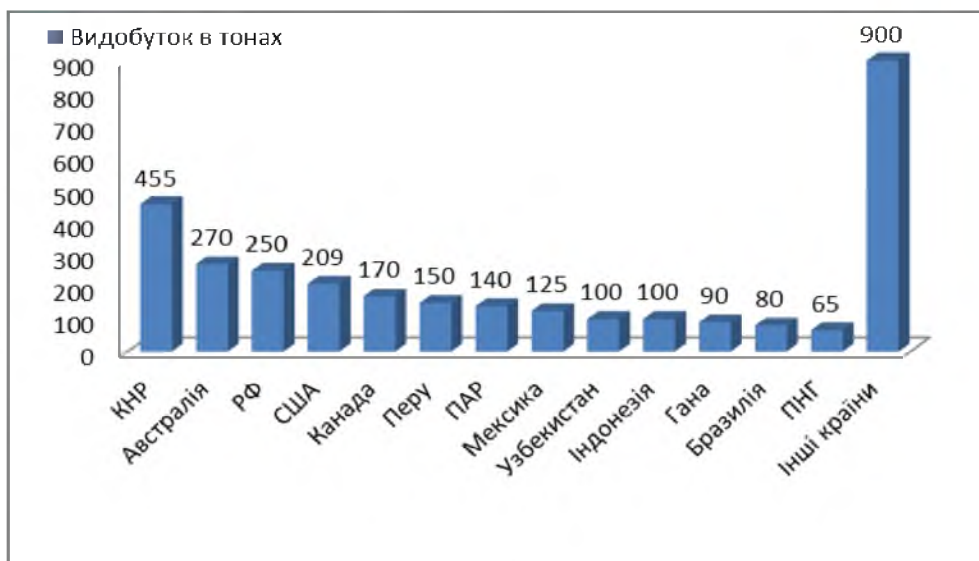

Рис. 1. Видобуток золота у різних країнах у 2016 році, т*

*Джерело: складено автором.

– наявністю різних (часто різнонаправлених або антагоністичних) економічних та політичних цілей окремих країн чи економічних блоків, які можуть вдаватися до дій, що суперечать інтересам інших суб'єктів світової економіки та економічної логіці;

– величезною ресурсовитратністю видобутку та виробництва золота;

– купуючи або продаючи золоті зливки або монети у Швейцарській Конфедерації, одному з найважливіших ринків золота, не потрібно сплачувати ПДВ;

– золото майже неможливо «націоналізувати» чи відібрати його у власника якимось іншим чином (на відміну від нерухомості, банківських рахунків, акцій чи інших інвестиційних інструментів), проте, воно, на відміну від інших інвестиційних інструментів, не приносить відсотків або дивідендів;

– інвестування у фізичне золото пов'язане з ризиком пограбування та додатковими витратами на зберігання у домашніх умовах чи банківських скриньках.

Ці фактори відображаються на характері сучасних міжнародних економічних відносин як між окремими країнами, так і між економічними міждержавними об'єднаннями з приводу функціонування світового ринку золота. Ці відносини часто набувають гостроти, зумовленої економічною, соціальною, інформаційною, правовою і військовою політикою, яку проводять зацікавлені країни та міждержавні об'єднання.

Із активним розвитком світової економіки ринок золота динамічно розвивається та змінюється. При цьому, міжнародний ринок золота піддається впливу величезної кількості зовнішніх і внутрішніх чинників та впливає на величезну кількість міжнародних як економічних, так і політичних та соціальних процесів. Торгівля золотом характеризується певними особливостями:

– золото у ХІХ столітті слугувало основою валютної та грошової систем (грошова система «золотого стандарту» ґрунтується на використанні золота як загального еквівалента), проте, внаслідок офіційної демонетизації золото вийшло з офіційного грошового обігу і осіло у скарбах юридичних та фізичних осіб, золотовалютних резервах країн і міжнародних фінансових організацій. Проте, «золотий стандарт» може бути введений окремими країнами і на сучасному етапі з метою

стабілізації економічної та фінансової ситуації і подолання інфляції у країні;

– на сучасному етапі розвитку світової економіки золото демонетизовано і тому воно не виконує функції грошей, валюти урядів втратили золоте забезпечення і цей метал не є розрахунковою валютою на світовому ринку. Проте золото як складова золотовалютного резерву активно використовується країнами як певна страховка через свою властивість високоліквідного товару чи застава для отримання кредитів від інших країн чи міжнародних фінансово-кредитних організацій;

– попит та пропозиція на світовому ринку золота залежать від соціально-економічної і політичної ситуації на міжнародному рівні та рівня розвитку світової економіки, міждержавних економічних об'єднань та окремих країн, кліматичних умов, кількості розвіданих і потенційних сировинних запасів золотих руд;

– ціна золота на різних ринках є різною. Ціна, встановлена на Лондонському ринку повідомляється в Цюрих, де ціни обох ринків узгоджуються і вирівнюються – це означає встановлення світової ціни золота. У Токіо, Чикаго, Мілані, Нью-Йорку, Франкфурті-на-Майні, Гонконзі (Сянгані) та на інших ринках золота враховується вартість доставки золота з Цюриха чи Лондона, страхування та інших витрат, через що ціни на золото на цих ринках є вищими, ніж у Лондоні чи Цюриху [6, с. 238];

– цінова динаміка золота є залежною від стану світової економіки – якщо світова економіка та впевненість інвесторів зростає, то ціна золота знижується, а якщо у світовій економіці, політиці чи безпековому середовищі прослідковуються кризові явища і паніка серед інвесторів, то ціна золота отримує висхідну динаміку;

– на ціноутворення на ринку золота опосередковано впливає динаміка курсу долара США (зростає курс долара – зменшується ціна золота у доларах), зміна цін на інші дорогоцінні метали (метали платинової групи чи срібло) та нафту (зростають ціни на інші дорогоцінні метали чи нафту – зростає ціна золота), поведінка фондових індексів (знижується індекс – зростає вартість золота) [11];

– постійно продовжується підвищення вимог міжнародної спільноти до екологічної безпеки видобутку золотої руди, переробки золота та якості золота, що постачаються на світовий ринок;

– золото на світовий ринок постачається у вигляді стандартних зливок: малі зливки від 5 до 990 г; великі зливки вагою у кілька кілограм з пробами (вміст золота у сплаві – іншим металом у сплаві є мідь, срібло або нікель) у діапазоні від 900 до 916,6; зливки міжнародного зразка масою 12,5 кг (400 тройських унцій) з пробєю 995 або 999;

– на світовому ринку золота, фактично, відсутні світові ціни, що пов'язано з наявністю великого розмаїття якісних характеристик вихідної сировини.

Позитивні та негативні сценарії розвитку подій у імпортерів та експортерів золота впливають на цінову динаміку на цей ресурс по-різному. Наприклад, економічна чи політична нестабільність у країнах-імпортерах золота призводить до зменшення темпів зростання їх економіки загалом та галузей, у яких, в основному, споживається золотий ресурс (ювелірна та комп'ютерна галузі, зменшуються заощадження громадян і країни), відбувається реалізація золота із золотовалютних резервів для підтримання видаткової частини бюджетів та стабільного курсу національної валюти і світова ціна золота отримує низхідну динаміку, а економічне зростання у країнах-імпортерах провокує зростання ціни золота на світовому ринку – зростають заощадження країни та населення, збільшується використання золота у різних (у тому числі – експортно-орієнтованих) галузях економіки. І навпаки, внутрішня нестабільність у країнах-експортерах золота провокує зростання ціни цього ресурсу через реальний чи потенційний дефіцит дорогоцінного металу на світовому ринку, а політична та економічна стабільність і ефективні інвестиції у даних країнах провокують падіння цін на золото.

Різна направленість інтересів експортерів та імпортерів золота зумовлює використання різних методів впливу на світовий золотовалютний ринок.

Багато країн-експортерів золота намагаються реалізувати не золоті злитки, а продукти їх переробки (деталі із золота чи ювелірні вироби, зроблені під вимоги країни-імпортера), забезпечуючи створення нових робочих місць та збільшення доходів бюджетів у середині країни. Проте, країни-імпортери зацікавлені у тому, щоб переробляти золото як ресурс на території своєї країни і споживати та експортувати готові продукти, вироблені національними товаровиробниками, забезпечуючи утворення доданої вартості від переробки золота в межах національної економіки.

Тому країни-імпортери в умовах жорсткого економічного суперництва намагаються використовувати різні методи для отримання позитивних ефектів для власної національної економіки:

- розробляють і впроваджують механізми стимулювання політичної та економічної турбулентності у країнах-експортерах золота для перешкоджання розробці та впровадженню інвестиційних чи інноваційних проектів із переробки золота і зростання їх фінансових витрат на безпеку;

- надають підтримку державних органів щодо забезпечення отримання довгострокових кредитів із низькою процентною ставкою національними товаровиробниками для створення ефективних високоприбуткових виробництв у галузях, де золото використовується як сировина;

- приймають законодавчі зміни щодо підвищення екологічних стандартів під час видобування та переробки золота та стандартів якості для готових товарів із золота;

- надання дешевих короткострокових кредитів урядам країн-експортерів з метою зтягнути їх у «боргову кабалу» для зменшення можливостей інноваційного та інвестиційного поступу національних економік країн-експортерів золота – країна-експортер золота та її комерційні господарюючі суб'єкти часто, отримавши доходи від експорту золота, зразу покривають свої зовнішні борги, а не інвестують у переробку золота у продукцію із більшою доданою вартістю;

- забезпечують ефективне використання біржових гравців з метою впливу на ціну золота.

Країни-експортери золота з метою досягнення довгострокових, позитивних для себе, тенденцій на світовому ринку золота та максимізації прибутків національних товаровиробників намагаються використовувати такі методи впливу на ринки золота:

- картельні змови країн з метою підтримання стабільної ціни золота. У 1961 році був створений «Золотий пул» – міжнародне об'єднання центральних банків США та країн Західної Європи – з метою підтримання ціни золота на Лондонському ринку на рівні 35 доларів за тройську унцію. На ринку здійснювалася купівля надлишків золота при падінні його ціни та продаж у разі його дефіциту з 1961 до 1968 року.

У майбутньому подібний механізм картельних змов з метою підтримання стабільних цін може бути використаний у випадку великих надходжень корисних копалин із копалень на Місяці чи Марсі – із запуском космічних ракет багаторазового використання (наприклад, «ракет Ілона Маска») і зменшенням вартості космічних перевезень із 20-30 тисяч доларів за один кілограм вантажу до 1-1,5 тисячі, коли перевезення корисних копалин (зокрема, золота, металів платинової групи чи діамантів) з Місяця чи інших планет на Землю буде рентабельним. У цьому випадку кількість названих ресурсів може швидко збільшитись і вартість заощаджень, номінованих у золоті (як державних золотовалютних резервів, так і заощаджень громадян), може різко зменшитись, що може нашкодити зростанню світової економіки та спровокувати банкрутство окремих країн, корпорацій та банків (наприклад, не буде потреби у економічних суб'єктів (країн чи виробників товарів) повертати кредити іншим країнам, банкам, ломбардам чи іншим фінансовим установам, взяті під заставу золота, платини чи діамантів і відбудеться «ланцюжок» негативних подій – неплатоспроможний банк не поверне депозити вкладникам, вкладники і банки матимуть менші можливості сплачувати податки і купляти продукцію виробників, а держава через недостатнє надходження податків не матиме можливості виконувати свої функції. Щоб цьому запобігти, світова спільнота буде змушена розробляти запобіжні заходи, зокрема, якийсь аналог «золотого пулу» для запобігання різким коливанням вартості золота чи інших ресурсів;

– картельні змови виробників та експортерів золота з метою забезпечення висхідної цінової динаміки та максимізації прибутків національних підприємств-експортерів, створюючи штучний дефіцит золота на світовому ринку, зменшуючи його реалізацію на світовому ринку;

– картельні змови виробників золота з метою нарощення видобутку та пропозиції золота на експорт для зменшення цін на світових ринках. Може використовуватись з метою: збільшення світового попиту на золото та забезпечення пришвидшення зростання світової економіки, що, у свою чергу, спровокує зростання прибутків національних товаровиробників країн-експортерів золота; зменшення привабливості інвестицій у видобуток і виробництво золота з високою собівартістю в інших країнах;

– одноосібне нарощення видобутку та реалізації золота окремими країнами-експортерами та провокування економічної і політичної турбулентності у інших країнах-експортерах золота з метою завоювання більшої частки світового експортного ринку золота;

– стимулюють перерозподіл фінансових ресурсів, отриманих від експорту золота, із «проїдання» в інвестиційний та інноваційний розвиток національної економіки: створення інноваційних підприємств для виробництва золота з меншими витратами та виготовлення готових виробів на ювелірних і високотехнологічних, зокрема комп'ютерних, підприємствах; інвестування отриманих від експорту золота коштів у розвиток туристичної галузі, рекультивуацію земель, на яких здійснювався видобуток золота, та розвиток високотехнологічних наукомістких галузей промисловості – машино- та приладобудування, виробництва сучасних засобів зв'язку, радіоелектроніки, оборонної, космічної та інших галузей.

Часто економічне суперництво між експортерами та імпортерами золота призводить до жорсткого суперництва, яке може проявитися не тільки в обмеженні постачання золота, а і у впровадженні ембарго на постачання золотовалютних ресурсів.

Висновки і перспективи.

У світовій економіці золото є засобом накопичення, інвестиційним ресурсом та стає незамінним сировинним складником виробничих процесів у високотехнологічних галузях. Найбільша частка золота знаходиться у резервах центральних банків країн та міжнародних фінансових організацій. Попит на золото у світовій економіці стимулюється, в основному, ювелірною промисловістю та інвестуванням (страхування від нестабільності на світових ринках чи бажання отримати спекулятивний прибуток при зростанні ціни на золото).

Після проведеного аналізу можна стверджувати, сучасний світовий ринок є розгалуженою структурою глобальної цілодобової торгівлі фізичним металом і похідними інструментами, високою мірою звільненою від національного регулювання. Проте, світова геоэкономика, геополітика та глобальна безпека, з одного боку, та ринки золота як основи золотовалютного запасу країн і заощаджень громадян та цінного ресурсу для промисловості, з іншого боку, є надзвичайно тісно пов'язаними. Взаємний вплив простежується в усьому. Позитивна політична і економічна динаміка та зростання виробництва золота у країнах-експортерах цього ресурсу призводять до зменшення світових цін на золото, а політична чи економічна нестабільність у цих країнах провокує збільшення цін на золото на світовому золотовалютному ринку.

Звідси, для ефективного управління світовою політикою, глобальною безпекою і економікою та прогнозування позитивних тенденцій їх розвитку і забезпечення прогнозованих економічних і безпекових тенденцій потрібно здійснювати ефективне управління тенденціями на ринках золота, а для забезпечення прогнозованого ефективного розвитку ринку золота потрібно забезпечити поступальний розвиток світової економічної і політичної системи.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. ; відп. ред. С.В. Мочерний. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. Т.1. 864 с.
2. ТОП-13 найбільш золотих країн світу. Finance.ua. URL: <http://news.finance.ua/ua/news/-/260361/top->

13-najbilsh-zolotykh-krayinsvitu. (дата звернення: 12.09.2018).

3. Полякова Ю.В. Світові ринки дорогоцінних металів в умовах глобальної економіки. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ес_n/article/viewFile/3059/2747 (дата звернення: 12.09.2018).

4. Власти гроші в золото в Швейцарії: що потрібно знати? Finance.ua, 31.10.2016. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/387663/vklasty-groshi-v-zoloto-v-shvejtsariyi-shho-potribno-znaty>. (дата звернення: 12.09.2018).

5. Мировой рынок золота. URL: <http://www.cmmarket.ru>. (дата звернення: 12.09.2018).

6. Економічна енциклопедія: У трьох томах. ; відп. ред. С.В. Мочерний. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. Т.3. 952 с.

7. Ерфан Є. А., Белень І. І. Сучасні тенденції розвитку ринку золота. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 12. Ч. 1. 2017. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/25.pdf. (дата звернення: 10.09.2018).

8. Основи міжнародної торгівлі: Навчальний посібник; 2-ге видання, перероблене і доповнене ; за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвинової, К.І. Ржепішевського. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 656 с.

9. На кону \$5 трлн: Фінансові титани воюють за лондонський ринок золота. *Економические известия*. 09.01.2017. URL: <http://eizvestia.com/uk/finance-ukr/full/666-na-konu-5-trln-finansovi-titani-voyuyut-za-londonskij-riнок-zolota>. (дата звернення: 11.09.2018).

10. Gold Statistics and Information. URL: <https://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/commodity/gold/index.html#mcs>. (дата звернення: 12.09.2018).

11. Олексин А. Г., Лисенко Ж. П. Аналіз впливу економічних факторів на закономірності зміни цінової позиції ринку золота в умовах глобальної ринкової економіки. *Економіка і держава*. 2015. № 2. С. 55-60.

Статтю отримано: 13.09.2018 / Рецензування 15.10.2018 / Прийнято до друку: 21.12.2018

Ihor Honak

Postgraduate Student

Department of International Economy

Ternopil National Economic University

Ternopil, Ukraine

E-mail: gogrya@gmail.com

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE FUNCTIONING OF THE WORLD GOLD MARKET

Abstract

Gold markets are special centers for gold trading, where its regular sale and purchase at market price for industrial and domestic consumption, private inventory, investment, risk insurance, speculation, purchase of the necessary currency for international settlements. The organizational structure of the world gold market is represented by a consortium of several banks that have the right to enter into deals with gold. These banks deal with intermediary transactions between buyers and sellers, concentrate their applications, compare them and, by arrangement, fix the average market price level. Sellers in the gold market are directly gold-mining countries, central banks and owners of gold reserves. One of the most important areas of gold utilization in the monetary sphere is the formation of state and international gold and foreign exchange reserves (in the form of bullion and coins). Mechanisms of functioning of the world gold market have a great influence on the economic and political components of the state economic policy of any country, which determines the relevance of the research topic.

Systematic, method of theoretical generalization and system and structural are used to achieve the goal empirical – in the study and substantiation of the essence, theoretical foundations of structuring and formation of the gold market.

The theoretical aspects of the functioning of the world gold market are investigated. The prospects of development of the world gold market in the XXI century are analyzed. The political and economic relations that arise in the study of the peculiarities of the functioning of the world gold market in the context of global geo-economic and geopolitical processes are substantiated.

Given the differences and conditions for the functioning of the global market, the modern world gold market requires further structuring in the direction of expanding the use of derivative instruments and the initiation of Block-chain technology.

Keywords: gold, gold market, world gold reserves, gold reserves, gold mining, gold bullion, precious metals market, investment gold appeal.

References

1. Mochernyi, S.V. (Ed). (2000). *Ekonomichna entsyklopediia : T.1.* [Economic Encyclopedia: Vol.1]. Kyiv, Ukraine : Academy. [in Ukrainian]
2. TOP-13 naibilsh zolotykh krain svitu. Retrieved from <http://news.finance.ua/ua/news/-/260361/top-13-najbilsh-zolotykh-krayinsvitu>. [in Ukrainian]
3. Poliakova, Yu.V. *Svitovi rynky dorohotsinnykh metaliv v umovakh hlobalnoi ekonomiky*. Retrieved from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/3059/2747 [in Ukrainian]
4. Vklasty hroshi v zoloto v Shveitsarii: shcho potribno znaty? Retrieved from <https://news.finance.ua/ua/news/-/387663/vklasty-groshi-v-zoloto-v-shveitsariyi-shho-potribno-znaty>. [in Ukrainian]
5. Mirovoy rynek zolota. Retrieved from <http://www.cmmarket.ru>. [in Russian]
6. Mochernyi, S.V. (Ed). (2002). *Ekonomichna entsyklopediia : T.3.* [Economic Encyclopedia: Vol.3]. Kyiv: Academy. [in Ukrainian]
7. Erfan, Ye.A., & Belen, I.I. (2017). Suchasni tendentsii rozvytku rynku zolota [Modern tendencies of gold market development]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu [Scientific Herald of Uzhhorod National University], 12/1*. Retrieved from http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/25.pdf. [in Ukrainian]
8. Kozak, Yu.H., Lohvynova, N.S., & Rzhepishevskiy, K.I. (Eds.) (2005). *Osnovy mizhnarodnoi torhivli* [Fundamentals of International Trade]. Kyiv: Center for Educational Literature. [in Ukrainian]
9. Na konu \$5 trln: Finansovi tytany voiuut za londonskyi rynek zolota. *Экономические известия*. Retrieved from <http://eizvestia.com/uk/finance-ukr/full/666-na-konu-5-trln-finansovi-titani-voyuyut-za-londonskij-rinok-zolota>. [in Russian]
10. Gold Statistics and Information. Retrieved from <https://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/commodity/gold/index.html#mcs>.
11. Oleksyn, A.H. & Lysenko, Zh.P. (2015). Analiz vplyvu ekonomichnykh faktoriv na zakonomirnosti zminy tsinovoї pozyttsii rynku zolota v umovakh hlobalnoi rynkovoї ekonomiky [Analysis of the influence of economic factors on the regularities of changing the price position of the gold market in a global market economy]. *Ekonomika i derzhava [Economy and the state], 2*, 55-60. [in Ukrainian]

Received: 09.13.2018 / Review 10.15.2018 / Accepted 12.21.2018

